

نمونه‌هایی از مسائل، جدال‌ها و تنگناهای اخلاقی؛

تمهیدی بر اخلاق‌شناسی فلسفی

مهرک‌انوال

مهر ۱۴۰۵

makhavan.ir

makhavan77@gmail.com

گوشت‌خواری/گیاه‌خواری/آدم‌خواری

آیا می‌توان به قیمت لذت بردن از خوردن گوشت حیوانات آنها را (بصورت صنعتی و سنتی) پرورش داد یا شکار کرد و خورد؟ مبنای گوشت‌خواری چیست؟ آیا ما ذاتاً گوشت‌خواریم یا به نحو تکاملی؟ آیا اگر حیوانی بچه ما را بخورد او را خطاکار می‌دانیم؟ آیا اگر حیوانات بر ما مسط شوند می‌توانند ما را بخورند؟ آیا با همان استدلالی که ما حیوانات را می‌خوریم می‌توانیم هم‌نوعان‌مان را بخوریم؟ آیا آدم‌خواری در قحطی هم خطاست؟ مرده‌خواری چطور؟

سقط جنین، آتانازی و خودکشی

آیا باید به هر قیمتی نطفه‌ای که مسیر رشد را طی می‌کند به دنیا آورد؟ آیا باید به هر قیمتی زیست؟ آیا سقط جنینی که به سندرم دوان مبتلاست مجاز نیست؟ آیا بیماری که سال‌هاست در کماست و امیدی به بهبودی او نیست باید کشت؟

کمک به دیگری

آیا من می‌توانم خرج مدرسه فرزندم را در مدرسه‌ای برای رفتن مدرسه یک کودک کار بگذارم؟ آیا وقتی در بیراهه‌ای با ماشین آفرود می‌روم و به غریبه‌ای برمی‌خورم که تقاضای سوار شدن دارد باید او را سوار کنم حتی اگر احتمال نقشه سرقت را بدهم؟ (مرز وظیفه ما در مقابل غریبه و دوستان و آشنایان و بستگان کجاست؟) کمک به دیگران از روی دلسوزی و ترحم اخلاقاً ارزشمند است؟ حد کمک به دیگران چیست؟ آیا ما وظیفه داریم به دیگران رنج نرسانیم و یا از رنج آنها بکاهیم یا وظیفه افزایش لذت و بهروزی آنها را نیز داریم؟ وظیفه ما در مقابل خود و خانواده‌مان اولویت ندارد؟

آزمایش روی حیوانات

آیا آزمودن سلامت و امنیت لوازم آرایشی و بهداشتی روی حیوانات مجاز است؟ آیا آزمایش و کشتن حیوانات برای تحقیقات علمی و در راه سلامت آدمیان مجاز است؟

راست‌گویی/ سکوت و دروغ‌گویی

آیا راست‌گویی مطلقاً درست و دروغ‌گویی مطلقاً نادرست است؟ اگر کسی اسلحه‌ مرا برای کشتن بی‌گناهی می‌خواهد می‌توانم به او دروغ بگویم؟ آیا سعدی درست می‌گوید که ”دروغ مصلحت‌آمیز به ز راست فتنه‌انگیز“؟ آیا ”نگفتن تمام حقیقت“ و یا بخشی از حقیقت، نوعی دروغ‌گویی است؟

قضاوت کردن دیگران

آیا می‌توان دیگران را بدون در نظر گرفتن شرایط محیطی اجتماعی تاریخی ژنتیکی داوری اخلاقی کرد؟ آیا اگر بگویم دیگری خطا کرده، دیگری را قضاوت کرده‌ام؟

مجازات و دادرسی

بهترین و اخلاقی‌ترین/عادلانه‌ترین نوع مجازات و تنبیه مجرمان و بزه‌کاران و متخلفان از قانون کدام است؟ آیا مجازات اعدام در برخی موارد عادلانه است؟ زندان چگونه باید طراحی شود؟ شکنجه برای گرفتن اعترافی که جان انسان‌های بسیاری را نجات می‌دهد رواست؟

اخلاق همسایگی و همشهری و..

مسئولیت‌مان در مورد آدم‌هایی که در فضای ما شریک‌اند چیست؟ وقتی صدای مشاجره و دعواهای همسایه‌ها را می‌شنویم چه کنیم؟ مداخله، بی‌تفاوتی؟ آیا نحوهٔ مداخله اهمیت دارد؟ مثلاً مستقیم (که در بزمن بگویم خواستم مطمئن شوم همه چیز روبراه است) یا غیرمستقیم (مثلاً در بزمن شکر قرض بگیرم) آیا وقتی مطمئنیم، کسی در خطر جانی هست بی‌تردید باید وارد شد؟ اگر حس کنیم یک مشاجرهٔ معمولی است که ظاهر خشنی دارد باید اتفاقاً بی‌تفاوت باشیم چون آروی همسایه نزد ما اهمیت بیشتری دارد؟ (چنین دعواهایی بین زن و شوهرها بعد از یک روز کاری سخت و فشارهای گوناگون عادی است) چقدر صبوری فضیلت است و تا کجا رذیلت؟ محدودهٔ مراودات همسایگی کجاست و مرز حریم خصوصی و مهر و دوستی و بی‌تفاوت نبودن چیست؟